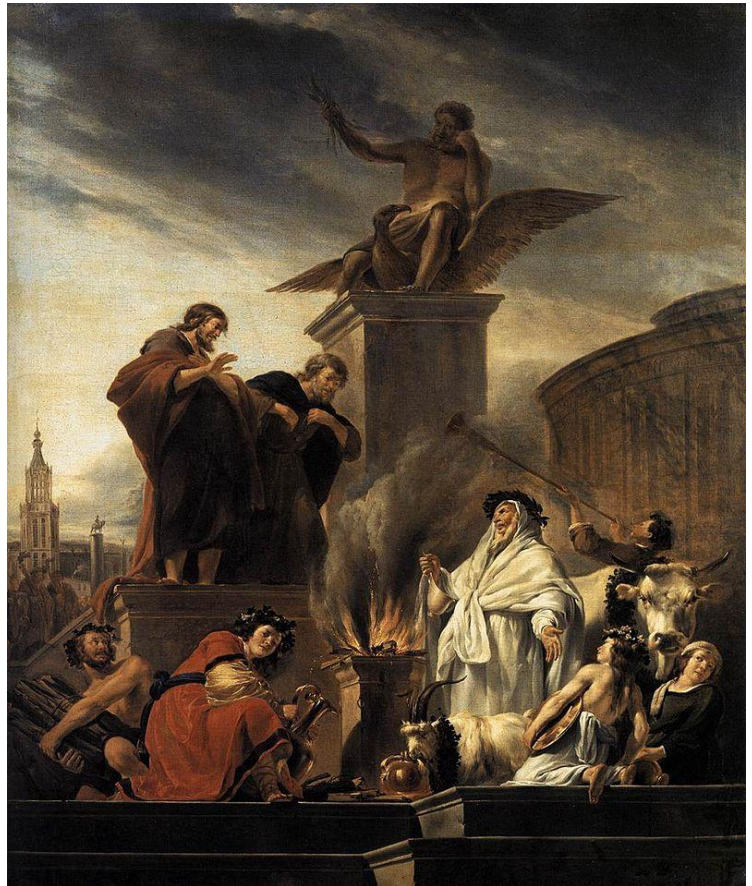

El primer viatge missioner, al servei de l'«obra de Déu»

(Ac 13–14)

NICOLAES PIETERSZ. BERCHEM (1621-1683), *Pau i Bernabé a Listra*

El text

Antioquia i l'enviament de Bernabé i Saule

13 ¹ A l'església d'Antioquia hi havia profetes i mestres: Bernabé, Simeó, que duia el sobrenom de Negre, Lluci de Cirene, Manaèn, educat a la cort amb el tetrarca Herodes, i Saule. ² Mentre celebraven un acte de culte al Senyor en ocasió d'un dejuni, l'Esperit Sant digué:

—Separeu-me Bernabé i Saule per a dedicar-los a l'obra a què els he cridat.

³ Llavors, després d'haver dejunat i pregat, els imposaren les mans i els van acomiadar.

Pafos: el procònsol i el mag

⁴ Ells, doncs, enviats per l'Esperit Sant, van baixar a Selèucia, i d'allí navegaren cap a Xipre. ⁵ Arribats a Salamina, predicaven la paraula de Déu a les sinagogues dels jueus. Joan era el seu ajudant. ⁶ Després van travessar tota l'illa fins a Pafos, on trobaren un mag jueu, que era un fals profeta. Es deia Barjesús ⁷ i pertanyia al grup de persones que envoltaven el procònsol Sergi Pau, un home assenyat. El procònsol va fer cridar Bernabé i Saule amb el desig d'escoltar la paraula de Déu, ⁸ però Èlimes, el mag —ja que això vol dir el seu nom—, es va posar en contra d'ells, buscant d'apartar de la fe el procònsol. ⁹ Aleshores Saule, anomenat també Pau, ple de l'Esperit Sant, se'l mirà fixament ¹⁰ i digué:

—Fill del diable, home carregat d'engany i d'astúcia, enemic de tot bé! ¿Quan pararàs de tòrcer el camí dret del Senyor? ¹¹ Doncs sàpigues que el Senyor fa caure damunt teu la seva mà, i quedaràs cec: durant un quant temps no veuràs la llum del sol.

A l'instant van caure damunt d'ell foscor i tenebres, i buscava a les palpentos algú que li donés la mà i el guiés. ¹² Aleshores el procònsol, en veure el que havia passat, es convertí a la fe, meravellat de la doctrina del Senyor.

Antioquia de Pisídia: homilia a la sinagoga; acollida i oposició

¹³ Pau i els seus companys es van embarcar a Pafos i es dirigiren a Perga de Pamfília. Joan, en canvi, se separà d'ells i se'n tornà a Jerusalem. ¹⁴ Ells continuaren el seu viatge des de Perga i van arribar a Antioquia de Pisídia. El dissabte van entrar a la sinagoga i s'assegueren. ¹⁵ Acabada la lectura de la Llei i dels Profetes, els caps de la sinagoga els van fer dur aquest missatge:

—Germans, si voleu adreçar una exhortació al poble, podeu parlar.

¹⁶ Aleshores Pau s'alçà, va fer senyal amb la mà per demanar silenci i digué:

—Israelites i tots els qui creieu en l'únic Déu, escolteu: ¹⁷ El Déu d'aquest poble d'Israel escollí els nostres pares, va fer-ne un gran poble i, quan vivien com a immigrants al país d'Egipte, els en tragué amb la força del seu braç. ¹⁸ Durant quaranta anys va tenir cura d'ells al desert ¹⁹ i, després de destruir set nacions a la terra de Canaan, els donà en possessió el seu territori. ²⁰ Tot això va durar uns quatre-cents cinquanta anys. Després els donà jutges fins al temps del profeta Samuel. ²¹ Aleshores van demanar un rei, i Déu els va donar Saül, fill de Quix, de la tribu de Benjamí, que va regnar quaranta anys. ²² Després que hagué rebutjat Saül, Déu va fer que David fos el seu rei i, testimoniant a favor d'ell, digué:

—*M'he fixat en David, fill de Jessè, un home com el que desitja el meu cor, que realitzarà tot el que jo vull.*

²³ De la descendència d'ell, Déu ha donat a Israel, tal com havia promès, un salvador, que és Jesús. ²⁴ Abans que ell arribés, Joan ja havia predicat a tot el poble d'Israel un baptisme de conversió. ²⁵ Joan, quan acabava el seu camí, deia:

—Jo no sóc pas el qui vosaltres penseu. Després de mi ve aquell a qui no sóc digne de deslligar les sandàlies.

²⁶ Germans, descendents del llinatge d'Abraham i tots vosaltres que creieu en l'únic Déu: és a nosaltres que s'adreça aquesta paraula de salvació. ²⁷ Els habitants de Jerusalem i els seus dirigents no van saber reconèixer Jesús ni les paraules dels profetes que són proclamades cada dissabte, però condemnant-lo les van complir: ²⁸ tot i que no havien trobat cap causa per a condemnar-lo a mort, van demanar a Pilat que el fes matar. ²⁹ I quan hagueren complert tot allò que les Escripures deien d'ell, el baixaren del patíbul i el van dipositar en un sepulcre. ³⁰ Però Déu el ressuscità d'entre els morts, ³¹ i durant molts dies es va aparèixer als qui havien pujat amb ell de Galilea a Jerusalem. Ells són ara els seus testimonis davant el poble. ³² Nosaltres venim a anunciar-vos la bona nova que Déu havia promès als nostres pares ³³ i que ara ell, ressuscitant Jesús, ha complert en bé de nosaltres, els seus descendents. Així es troba escrit en el salm segon: *Tu ets el meu Fill; avui jo t'he engendrat.* ³⁴ I que l'ha ressuscitat d'entre els morts i no ha de tornar mai més a la corrupció, ho declara així: *Us concediré les coses santes i irrevocables, promeses a David.* ³⁵ Per això també en un altre lloc diu: *No deixaràs que el teu Sant vegi la corrupció.*

³⁶ »Doncs bé, David, després d'haver complert en el seu temps el disseny de Déu, va morir, es reuní amb els seus pares, i el seu cos va veure la corrupció, ³⁷ però aquell que Déu va ressuscitar no l'ha coneguda. ³⁸⁻³⁹ Sapigüeu, doncs, germans, que gràcies a ell ara us és anunciat el perdó dels pecats, i que tothom qui creu en ell és alliberat de tot allò de què la Llei de Moisès no us ha pogut alliberar. ⁴⁰ Vigileu, doncs, que no passi allò que es diu en els Profetes: ⁴¹ *Mireu, arrogants, esglaieu-vos i desapareixeu! Jo realitzo una obra en els vostres dies: una obra que, si us la contem, no la creureu.*

⁴² Mentre Pau i Bernabé sortien de la sinagoga, els pregaven que el dissabte següent tornessin a parlar-los d'aquestes coses. ⁴³ Quan s'hagué dissolt l'assemblea, molts dels jueus i dels prosèlits que adoraven l'únic Déu van seguir Pau i Bernabé. Ells els parlaven i els exhortaven a mantenir-se fidels a la gràcia de Déu.

⁴⁴ El dissabte següent, gairebé tota la ciutat es va reunir per escoltar la paraula del Senyor. ⁴⁵ Quan els jueus veieren aquella multitud, s'engelosiren tant que es van posar a contradir amb paraules injurioses tot el que deia Pau. ⁴⁶ Llavors Pau i Bernabé els respongueren amb valentia:

—Era a vosaltres que calia anunciar en primer lloc la paraula de Déu; però com que la rebutgeu i no us considereu dignes de la vida eterna, ara ens adreçarem als pagans. ⁴⁷ Així ens ho ha manat el Senyor: *Jo t'he fet llum de les nacions perquè portis la salvació fins a l'extrem de la terra.*

⁴⁸ Sentint això, els pagans s'alegraven i lloaven la paraula del Senyor. Tots els qui estaven destinats a la vida eterna es van convertir a la fe. ⁴⁹ La paraula del Senyor s'estenia per tota la regió. ⁵⁰ Però els jueus van instigar les dones distingides que adoraven l'únic Déu i els principals de la ciutat i promogueren una persecució contra Pau i Bernabé fins que els van expulsar del seu territori. ⁵¹ Pau i Bernabé, en senyal de trencament amb ells, s'espolsaren la pols dels peus i se n'anaren a Iconi. ⁵² Els deixebles, per la seva part, vivien plens d'alegria i de l'Esperit Sant.

14 ¹ També a Iconi van entrar a la sinagoga dels jueus i van parlar de tal manera que molts jueus i molts grecs es convertiren a la fe. ² Però els jueus que no s'havien convertit van instigar els pagans i els indisposaren amb els germans. ³ Així i tot, Pau i Bernabé s'hi van quedar molt de temps i parlaven amb valentia, confiats en el Senyor. El Senyor confirmava la paraula de la seva gràcia, que ells comunicaven, i els concedia d'obrar senyals i prodigis.

⁴ Llavors la gent de la ciutat es va dividir: els uns estaven a favor dels jueus, i els altres a favor dels apòstols. ⁵ Però, quan es va gestar un pla dels pagans i dels jueus amb els seus dirigents per a fer mal a Pau i Bernabé i apedregar-los, ⁶ ells, conscients de la situació, van fugir a Listra i Derbe, ciutats de Licaònia, i a la rodalia. ⁷ També allí anunciaven la bona nova.

Listra i el menyspreu de la religió popular

⁸ A Listra hi havia un home amb els peus esguerrats, invàlid de naixement, que mai no havia caminat. ⁹ Mentre l'home l'escoltava, Pau va fixar en ell la mirada i, veient que tenia prou fe per a ser guarit, ¹⁰ va cridar amb veu forta:

—Aixeca't, posa't dret!

Ell es posà dret d'un salt i caminava.

¹¹ La gent, en veure el que Pau havia fet, començà a cridar en la llengua de Licaònia:

—Els déus han baixat a nosaltres en figura humana!

¹² A Bernabé li deien Zeus, i a Pau, Hermes, perquè era ell qui els adreçava la paraula.

¹³ El sacerdot del temple de Zeus que hi havia davant mateix de Listra, es va presentar acompanyat de molta gent davant les portes de la ciutat, portant vedells i garlandes per oferir un sacrifici. ¹⁴ Quan els apòstols Bernabé i Pau ho van saber, s'esquinçaren els vestits i es van llançar enmig de la multitud tot cridant:

¹⁵ —Però què feu? Si som homes igual que vosaltres! Per això us anunciem la bona notícia que us convertiu d'aquests ídols al Déu viu *que ha fet el cel, la terra i el mar, i tot el que s'hi mou*. ¹⁶ Ell, en les generacions passades, va permetre que totes les nacions seguisin els seus propis camins; ¹⁷ tot i això, mai no deixà de donar testimoni de si mateix amb els seus favors, concedint-vos del cel pluges i èpoques de fertilitat i omplint d'aliment i d'alegria els vostres cors.

¹⁸ Les seves paraules, amb prou feines van poder calmar la multitud perquè no els oferís un sacrifici.

¹⁹ Llavors arribaren uns jueus d'Antioquia i d'Iconi, que es guanyaren la gent, van apedregar Pau i el van arrossegar fora de la ciutat pensant-se que era mort. ²⁰ Però quan els deixebles es van aplegar al voltant d'ell, Pau es va aixecar i entrà a la ciutat. L'endemà va sortir amb Bernabé cap a Derbe.

En el camí de retorn

²¹ Després d'haver anunciat la bona nova a la ciutat de Derbe i haver-hi fet força deixebles, Pau i Bernabé van tornar a Listra, a Iconi i a Antioquia de Pisídia, ²² enfortint els deixebles i exhortant-los a perseverar en la fe. Deien:

—Ens cal passar per moltes tribulacions per a entrar al Regne de Déu.

²³ A cada església van designar-hi responsables que la presidissin i, després de fer pre-gàries acompanyades de dejuni, els encomanaren al Senyor en qui havien cregut.

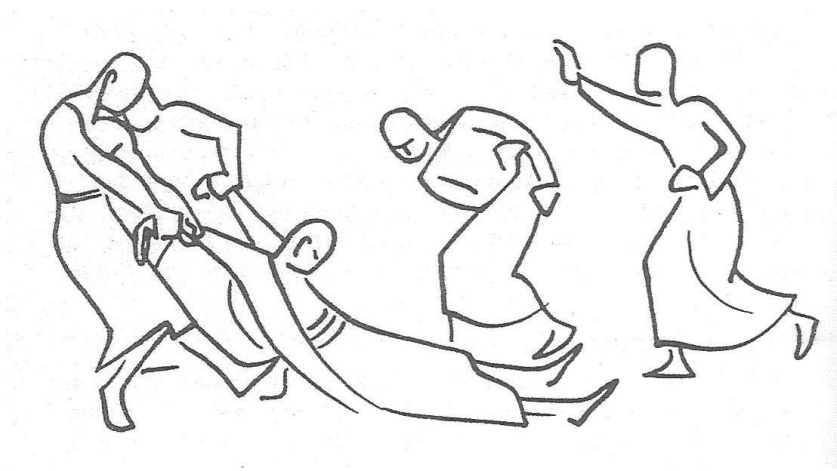
²⁴ Van travessar Pisídia i arribaren a Pamfília. ²⁵ A Perga van anunciar la Paraula i des-prés van baixar a Atalia. ²⁶ D'allí navegaren cap a Antioquia, el seu lloc de partença, on havien estat confiats a la gràcia de Déu amb vista a l'obra que acabaven d'acomplir.

Antioquia: retorn de la missió

²⁷ Quan van arribar-hi, reuniren la comunitat per explicar-los tot el que Déu havia fet per mitjà d'ells i com havia obert als pagans la porta de la fe. ²⁸ I van quedar-se amb els deixebles una bona temporada.

I. Per llegir

Per iniciativa de l'Esperit, una Església missionera (13,1-3)

Assistim a un «primer viatge missioner» de Bernabé i de Saule (Ac 13–14), a partir d'Antioquia de Síria. Al començament, Bernabé és qui el porta, al final és Saule que d'ara endavant s'anomenarà Pau (13, 9). S'adrecen primer a l'illa de Xipre, que és la pàtria de Bernabé; després, en una anada i tornada, recor-

ren les províncies romanes del sud de la Turquia actual (Pamfília, Pisídia, Licaònia), on funden i organitzen Esglésies; finalment tornen directament al seu punt de partida; és un viatge «en bucle», d'Antioquia a Antioquia, per compte de l'Església que els ha enviat i que els acull quan retornen.

La missió empresa no es revela com una iniciativa individual, emana d'una Església, l'Església d'Antioquia, on Bernabé i Saule treballaven junts des de fa algun temps (11,25-26). Aquesta Església ja s'havia mostrat oberta als gentils, i no només als jueus (11,20). La seva missió ja no emana només de l'única iniciativa eclesial. L'Esperit la suscita en una celebració, on és habitual que els profetes preguin la paraula i interpretin les crides de Déu per a la comunitat. Per a aquesta obra l'Esperit convida a escollir, entre els dirigents d'aquesta Església, el primer i l'últim de llista, Bernabé i Saule. Se'ls encomana a la gràcia de Déu amb el dejuni i la pregària i amb un gest d'imposició de les mans. Amb aquest gest l'Església d'Antioquia es compromet espiritualment amb ells. És la raó per la qual al seu retorn donaran compte de la seva missió (14,27).

Els objectius: l'anunci de l'Evangelí als jueus i als gentils

Els apòstols comencen per les sinagogues; per a ells són el lloc indicat per al primer anunci de l'Evangelí; però ja hi troben una gran diversitat religiosa: jueus, prosèlits, gentils. El moment central del relat és el discurs de Pau a la sinagoga d'Antioquia de Pisídia (13,13-52). Allà, es podria dir, es realitza el canvi de pendent de les aigües. Sense abandonar els jueus, molt reticents a l'Evangelí, els apòstols es giren resoltament cap als gentils. Vet aquí el que crearà problemes a les primeres comunitats judeocristianes. Ho veurà clarament al seu retorn.

Al llarg del relat, Lluç ha inserit discursos que ha compost en conformitat amb la imatge que s'havia fet del pensament de Pau (13,16-41.46-47; 14,15-17). Aquests discursos expressen l'Evangelí en formes literàries força diferents, segons es tracti d'una homilia en medi jueu, com a la sinagoga d'Antioquia de Pisídia, o d'un anunci a l'aire lliure davant d'un temple pagà com a Listra. Revelen el que podia ser l'anunci de l'Evangelí en medis diferents: jueus i no jueus. En un cas i en l'altre presenciem una forma d'inculturació de l'Evangelí.

En un primer moment, seguirem el fil del relat, sense aturar-nos en l'anàlisi dels discursos. Només en la fitxa següent tornarem sobre el discurs a la sinagoga d'Antioquia de Pisídia. Sembla útil fer primer una mirada de conjunt a aquest primer viatge missioner.

Pla d'aquests dos capítols: Relats i discursos

- ♦ Preludi: l'enviament de Bernabé i Saule per l'Església d'Antioquia (13,1-3).

Tres episodis que marquen etapes del seu itinerari:

1. a Xipre, **la conversió del procònsol** de l'illa, Sergi Pau (13,4-12).
 2. a la província romana de Pisídia (13,13-52): **discurs de Pau a la sinagoga d'Antioquia de Pisídia** on l'auditori inclou també no jueus (prosèlits, adoradors), per posar en relació la història d'Israel amb el seu compliment en la resurrecció de Jesús (13,16-41); durada: dos sàbats consecutius; acollida més que mitigada, expulsió.
 3. a Listra i a Licaònia, **anunci de l'Evangelí enmig d'un medi pagà**, en ocasió de la guarició d'un paralític (14,8-20); el relat del pas per Iconi (14,1-7) s'acontenta amb generalitats. Una anada-retorn: Iconi – Listra – Derbe – Listra – Iconi, permet a Lluç parlar de l'organització de les Esglésies (14,21-23).
- ♦ Retorn a l'Església d'Antioquia i donar compte de la missió (14,24-28).

Lèxic

- ♦ **Adoradors / adoradores de Déu:** No jueus que freqüenten les sinagogues, interessats per la fe i la moral d'Israel. Se'ls designa també com a «*temorosos de Déu*».
- ♦ **Antioquia de Síria:** Sobre l'Oront, aleshores a Síria (avui a Turquia), tercera ciutat de l'imperi romà; població barrejada: grecs i jueus, comptant amb una gran quantitat de pagans atrets pel judaisme («prosèlits», «adoradors de Déu»). No és sorprenent que l'Evangelí hi hagi trobat deixebles molt aviat. És a Antioquia que, per primera vegada, van ser

anomenats cristians (Ac 11,19-26). Judeocristians de cultura grega (els «hel·lenistes» de Ac 7), hi han anunciat el Senyor Jesús, fins i tot als grecs (Ac 11,19-20), el que, en el context, significa: deixant-los en la seva situació de no jueus, sense integrar-los en el judaisme.

- ◆ **Antioquia de Pisídia:** No confondre amb la precedent: la Pisídia és una província romana (o una part de província) al centre muntanyós de la Turquia actual.
- ◆ **Temorosos de Déu:** veure «adoradors».
- ◆ **Imposició de les mans:** Aquest gest polivalent (en relació amb el do de l'Esperit, la guarició, el compliment d'un ministeri...) s'ha d'interpretar segons el context: aquí Bernabé i Saule veuen com l'Església d'Antioquia els confia una missió que els compromet espiritualment amb ells.
- ◆ **Mags i màgia:** Els «mags» poden ser presos (cf. Mt 2) com la casta sacerdotal dels Mags perses; o com els personatges que es presenten com a dotats de poder sobrenatural, àvids d'honor i d'argent (cf. Simó en Ac 8). Els prínceps i altres persones amb poder no desdenyaven recórrer als seus serveis. El que té el procònsol de Xipre porta un doble nom: Barjesús (= fill de Jesús), nom de consonància jueva, i Èlimes (forma grega derivada d'un nom semític, que pot significar: «misteri», cosa amagada).
- ◆ **Filemó i Baucis:** Llegenda segons la qual dos humils camperols van oferir hospitalitat als déus Zeus i Hermes, que s'havien revestit d'aparença humana.
- ◆ **Procònsol:** Títol d'un governador de província romana.
- ◆ **Profetes i mestres:** Aquests dos títols assenyalen aquí les mateixes persones; exerceixen el ministeri de la Paraula amb aquestes dues formes de profecia (anomenada en primer lloc) i d'ensenyament (veure 1Co 12,28). Es tracta dels cinc membres de la direcció col·legial de l'Església d'Antioquia. En tant que «profetes» diuen la paraula de Déu en relació amb els esdeveniments (veure, per exemple, Ac 11,27-30; 21,10-14); en tant que mestres, instrueixen els deixebles sobre la manera de viure d'acord amb l'Evangeli.
- ◆ **Sinagoga:** Lloc de reunió dels jueus, a cada ciutat o poble, on cada sàbat es llegeix i comenta la Llei i els profetes, es prega amb els Salms, s'escolta el comentari dels mestres jueus, eventualment de persones de pas a les quals es fa l'honor de l'homilia (així Jesús a Natzaret, Lc 4,18; Pau i Bernabé a Antioquia de Pisídia, 13,15).

II. I ara al text

1. Llegir primer el conjunt dels capítols 13–14 i assenyalar el trajecte dels apòstols en un mapa.
2. Sobre l'itinerari, assenyalar les persones i els grups de persones que els apòstols troben. Observeu la diversitat dels llocs de trobada.
 - ◆ Qui pren la iniciativa de les trobades?
 - ◆ L'anunci de l'Evangeli es fa de la mateixa manera segons la trobada es realitzi en una sinagoga o en un altre lloc?
3. Fracassos i èxits:

- ◆ D'on vénen les incomprendions i les oposicions?
 - ◆ Quins «desplaçaments» (no només geogràfics) es realitzen en la missió? En què consisteix l'èxit de la missió?
4. Identifiqueu aquesta «obra» a la qual l'Esperit diu que ha cridat Bernabé i Saule (13,2.41; 14,26.27).
- ◆ Els dos enviats la coneixen per endavant?
 - ◆ Com la descobreixen?

III. Pistes per actualitzar

1. Quins són els punts comuns entre aquest relat dels Fets i l'anunci de l'Evangelí avui, des del punt de vista de les possibilitats d'acollida i dels punts de resistència: de part de la societat? de part de l'Església?
2. Identitat oberta, identitat tancada? És verdaderament així la identitat eclesial?
3. «Obrir la porta de la fe»: A qui? I a qui incumbeix la iniciativa? A Déu només?
4. Actuar i patir de l'apòstol Pau: Què és el que m'atrapa més en aquest relat?

IV. Pistes per a la pregària

Llegir Ac 14,21-27. Cada un pot reprendre si ho desitja, una paraula, un verset del text o formular una intenció de pregària.

Introducció al Pare nostre: Perquè vingui el teu regne Senyor, envies obrers a la teva collita. Obre els nostres cors i fes-nos disponibles amb tots els qui envies en missió, amb les paraules que Jesús ens ha deixat, et diem:

Pare nostre

V. Algunes claus de lectura

1. L'obra de Déu

Tot aquest relat és jalonat i emmarcat per l'esment de «l'obra de Déu». A la sortida, l'Esperit demana a l'Església d'Antioquia de separar Bernabé i Saule «per a l'obra a què els he cridat» (13,1-2). Al llarg del camí, es tracta d'una obra sorprenent que Déu és a punt de complir (14,41). En retornar, els dos enviats informen de «tot el que Déu havia fet per mitjà d'ells»(14,27). És aleshores que es declara quina era aquesta obra: obrir als pagans la porta de la fe. El relat ho descobreix progressivament, a nosaltres, lectors, al mateix temps que als actors de la missió. Caldrà llegir aquesta seqüència com el desvetllament de mica en mica de l'obra de Déu que es realitza a través de fracassos i èxits, acollida i resistència, persecució i perseverança. La crida de l'Esperit s'assembla a la crida d'Abraham que ha de marxar cap al país que Déu mateix li mostrarà (Gn 12,1), i marxa sense saber on anirà (He 11,8)... De fet els dos missioners saben ben bé on van immediatament des del punt de vista

geogràfic (Xipre és la pàtria de Bernabé), però no saben per endavant què hi passarà. No és exageració que aquesta obra de Déu s'anomeni esglaiador (13,41). Apareix un nou rumb de la història de la salvació, del qual no en tenia cap idea: cap frontera entre jueus i gentils. La cita del profeta Habacuc (1,5) s'utilitza fora del seu context, però serveix per dir que Déu condueix la història d'una manera imprevisible i que cal una gran fe per no passar-hi per alt.

2. Pafos, la conversió d'un procònsol: la fe o la màgia? (13,4-12)

Els apòstols anuncien *la Paraula de Déu* a les sinagogues dels jueus —no es diu res del resultat d'aquesta anunci. El relat es concentra en la trobada del procònsol, un tal Sergi Pau, presentat com un home assenyat. Els ha calgut travessar tota l'illa per trobar fora de les sinagogues un governador romà que aculli la Paraula. Lluc es preocupa per mostrar que l'Evangeli arriba a les classes cultivades de l'imperi, aquí un funcionari de l'administració romana. Molt més, estava desitjós d'escoltar *la Paraula de Déu*; és ell qui pren la iniciativa de cridar els apòstols. L'oposició ve d'un jueu, qualificat de mag, fals profeta, amb doble nom: Barjesús (= fill de Jesús, mena de doble de Jesús), i Èlimes¹. Formava part de l'entorn del procònsol, segons el costum de les classes cultivades i dels ambients del poder².

S'estableix una competició entre els apòstols i el fals profeta com en el relat de les plagues d'Egipte entre Moisès i Aaron i els mags del faraó. «*Ple d'Esperit Sant*» (13,9) Saule infligeix al mag el judici de Déu: la ceguesa, almenys per un temps (13,11), símbol del seu engegament espiritual. Èlimes està en la mateixa situació que Saule després de la visió del camí de Damasc, obligat a ser conduït pels seus companys (13,11, cf. 9,8). Pere davant Simó (Ac 8,14-24), Pau davant Èlimes (13,9-12) actuen de manera paral·lela en contextos diferents; és la mateixa acció, realitzada per un i per l'altre. Els reptes són els mateixos (Ac 8,11-12): la seducció de la màgia o la força de la Paraula.

En efecte el procònsol abraça la fe: «*en veure el que havia passat*» al mag (13,12) —però Lluc afegeix de seguida que havia estat tocat per *la doctrina del Senyor // la paraula del Senyor*; la paraula de l'ensenyament, coherent i construïda, que rep un home assenyat, és victoriosa davant la màgia. Al llarg del relat d'aquesta conversió, Lluc evoca el doble nom de Saule que també s'anomena Pau (13,9).

Aquest és el nom d'origen romà que es donarà sempre des d'ara. Manera de subratllar el pas de l'Evangeli del medi jueu al medi llatino-grec de l'imperi³. D'ara endavant també és Pau qui té el paper principal en la missió amb Bernabé (13,42.46.50; comparar amb 13,2.7).

¹ *halôm*, d'aquí l'home dels somnis, o *ôlam*: eternitat / l'home de les coses amagades.

² L'EPLATTENIER, *Les Actes des apôtres*, p. 141: segons Plini el Vell, hi havia a Xipre, en aquesta època, una secta de mags.

³ Paulos és la forma grecitzada del llatí «Paulus»; la remarca de Lluc no porta a pensar que Saule hagi pres el nom del procònsol en el seu honor i referir-se a ell. Els noms dobles (jueu / grec o llatí) són freqüents (1,23; 9,36; 12,12; 13,1.9) en aquesta època en el món jueu de la diàspora.

3. Antioquia de Pisídia (13,13-52): Un auditori mixt, una oportunitat, però una situació explosiva

Episodi molt carregat, central en el relat. De començament, l'auditori és mixt: «*Israelites i tots els qui creieu en l'únic Déu...*» (13,16). Per tant la presència dels «temorosos de Déu» a la sinagoga, diu que gentils i jueus formen un mateix i únic auditori, beneficiaris junts del mateix anunci i de la mateixa gràcia de Déu (13,42-43). Però el problema és que l'auditori jueu accepti la igual participació dels no jueus en la comunitat de la salvació. El debat retorna d'un sàbat a un altre (13,42-44). L'oposició jueva també s'agreuja. Es passa d'un advertiment que posa en guarda contra l'estupor i la incredulitat davant d'una realització inèdita de l'obra de Déu (13,40-41) a les reaccions cada vegada més hostils. Al començament es diu simplement que en volen saber més (v. 42), que els jueus acollien l'Evangelí amb els pagans, que molts jueus i prosèlits segueixen Pau i Bernabé i són encoratjats junts a restar fidels a la gràcia de Déu (v. 43); que «*gairebé tota la ciutat*» es reuneix el dissabte següent per escoltar la paraula de Déu (v. 44).

Però immediatament la situació s'enverina. Aquest èxit inquieta els jueus, provoca la seva «gelosia», sens dubte en el sentit del seu «zel» per Déu, que no suporta veure perdre la identitat jueva amb aquest caràcter mixt que obre àmpliament la salvació als gentils, sense altra forma d'exigència que la fe en Jesús. Les paraules de Pau i Bernabé es qualifiquen de blasfemes (v. 45). Aleshores anuncien que s'adrecen directament cap als pagans (vv. 46-47). Declaració que alegra els pagans, i provoca una extensió més àmplia de l'Evangelí; però que encara provoca més l'oposició jueva, que troba el recolzament de les dones distingides i els principals de la ciutat per expulsar els apòstols del seu territori (vv. 50-52).

El problema que havia trobat Pere en acollir el centurió Corneli i així estan en dificultats amb els deixebles de Jerusalem (11,1-18), es reproduïx fins i tot en la diàspora i s'agreuja. Aquest itinerari d'una primera acollida expectativa a un refús final i violent reproduïx a la seva manera l'acollida de la predicació inaugural de l'Evangelí de Jesús a la sinagoga de Natzaret (Lc 4,16-30). El repte és del mateix ordre: Israel sabrà acollir la gràcia de Déu com una gràcia idèntica oferta a tots, tant als pagans com als jueus? Si no és així, corre el risc que sigui ofert als pagans en lloc dels jueus? Però cal que passi això? La continuació del relat dels Fets mostra que fins al final Pau continua adreçant-se als jueus.

4. Listra: l'Evangelí en directe al món pagà (14,8-18)

El relat sobre Iconi (14,1-7) no té res d'original; serveix de sumari de l'activitat apostòlica tal com es desenvolupa en un altre lloc i arreu on hi ha sinagogues jueves, primer lloc de l'anunci. Mateixos temes que precedentment: anunci a la sinagoga davant d'un auditori mixt; gran èxit; predicació de la gràcia de Déu; oposició dels jueus incrèduls; aliança dels jueus incrèduls i dels no jueus, amb els seus caps al capdavant, per oposar-se als apòstols. Només un tema nou (però això ja era implícit en el relat precedent): la divisió: uns amb els apòstols, els altres amb els jueus (a posar en paral·lel amb el signe de contradicció a Lc 2,34).

Per contra, l'episodi de Listra fa progressar el relat perquè es desenrotlla enmig del món no jueu; no es parla ni hebreu ni grec, sinó en la llengua de Licaònia: on l'ha après Pau? No és possible cap citació de l'Esriptura; no s'està en una sinagoga per escoltar-la i comentar-la. Tot comença amb una guarició en públic d'un paralític que escoltava Pau enraonar i que tenia la fe per ser guarit; l'episodi recorda el de Pere i del paralític de la Porta Bonica (Ac 3), però no està a Jerusalem, en el Temple, sinó davant del santuari pagà de Zeus de la ciutat. On i com Pau podia enraonar? El text no ho diu (però veure Ac 17: a l'àgora).

És verdaderament el pas pur i simple als pagans (anunciat pel relat precedent, 13,46). Aquí el risc és que es prengui Pau i Bernabé per déus disfressats d'homes. Pau seria Hermes perquè porta la paraula, Bernabé seria Zeus, sens dubte per la seva prestància. En aquesta regió s'explicava la història de Filemó i Baucis, que, sense saber-ho, havien donat hospitalitat a déus. Els sacerdots i els fidels pagans no volien córrer el risc de cap càstig per no haver donat culte als déus que els visiten. D'aquí els sacrificis que s'afanyen a fer a «Zeus» davant les portes de la ciutat.

Pau i Bernabé els dissuadeixen, i Pau ho aprofita per fer un discurs sobre el verdader Déu veritable, el Déu vivent que dóna testimoni d'ell mateix sent favorable als homes a la seva obra de la creació i en la seva paciència; un mínim d'història de la salvació perquè en aquesta «teologia»: en les generacions passades, Déu ha deixat als gentils seguir els seus camins, ara hi ha novetat. És el tipus de discurs que els jueus feien als gentils: servir el Déu autèntic és desviar-se dels ídols i preparar-se al judici (cf. 1Te 1,9-10).

L'oposició jueva es manifesta de nou amb persones arribades d'Antioquia i Iconi que exciten les multituds (quin cap i cua! tot just quan es volia donar culte als apòstols prenent-los per déus). Pau és apedregat a la ciutat (cf. 2Co 11,25), arrossegat com si fos mort fora de la ciutat... els deixebles l'envolten; s'aixeca, entra a la ciutat, i des del l'endemà, reprèn la missió (14,20). I en el camí de retorn tornarà a Listra (14,21). Parlarà «d'experiència» dient a aquests nous deixebles: «*Ens cal passar per moltes tribulacions per entrar al Regne de Déu*» (14,22).

5. Retorn a l'Església d'Antioquia: El desenvolupament de l'obra de Déu (14,26-28)

Al final es declara quina era aquesta obra per a la qual l'Esperit demanava posar a part Bernabé i Saule. Havia de ser a la vegada la seva obra (14,26) i l'obra de la gràcia de Déu per ells, millor encara amb ells (14,27). Es tractava «*d'obrir als pagans la porta de la fe*».

Obrir la porta és un gest d'acollida (Ap 3,20); es tracta de permetre una entrada, el contrari d'una exclusió. No deixar la gent fora, com en la paràbola on les joves insensates criden «*obre'ns!*» per entrar a la sala de noces, però és massa tard.

L'expressió «*la porta de la fe*» designa la fe com la porta que dóna accés a la salvació. D'ara endavant no hi ha cap altra porta d'entrada a la comunitat de la salvació, a la casa i la família de Déu, que la fe anunciada per l'Evangeli. I aquesta porta s'obre des d'ara a tot-hom, no només a Israel, sinó també als gentils. És Déu qui obre aquesta porta, perquè és ell qui obre el cor de la gent a la paraula de l'Evangeli. Així s'escriu de Lídia (Ac 16,14): «*El Senyor li va obrir el cor perquè fes cas del que deia Pau*».